

Bispemøtets høstseminar 2010

Åpningsinnlegg v/ biskop Erling J. Pettersen

Vel møtt til Bispemøtets høstseminar, der vi i år har innledere som fra ulike ståsted skal sette søkelyset på religionsutøvelse i et sekulært samfunn.

Det er ikke første gang i år at kompetente forskere og aktører fra samfunnsdebatten drøfter sekularisering her i Oslo. Det er ikke lenge siden den amerikanske religionsforskeren José Casanova holdt foredrag ved Universitetet i Oslo. I et av hovedarbeidene hans "Public religion in the modern world" fra 1994 deler han teoriene om sekularisering inn i tre grupper:

Den første, differensiering, der religionen løsriveres fra andre sektorer i samfunnet (politikk, økonomi, utdanning, kunst etc) der hver enkelt sektor blir mer og mer spesialisert og lever sitt liv uten berøring med de øvrige sektorene.

Den andre, privatisering av religion med fortrenning til privatsfæren og minimal innflytelse på den offentlige arena.

Den tredje teorien går ut på at religiøs tro og praksis i stadig mindre grad finner gjenklang på individnivå i samfunnet. Moderniseringen er motor i fremmedgjøringen overfor tradisjonelle oppfølginger.

Casanovas ulike typer sekulariseringsteori drøftes inngående i boken "Religion i dagens Norge. Mellom sekularisering og sakralisering." Ulla Schmidt, som har redigert boken sammen med Pål Ketil Botvar, og som selv leverer flere spennende bidrag, sier i sluttkapitlet at en skal være varsom med å sammenfatte religion i Norge under én overskrift og ett begrep. Sjablonaktige påstander om at "religionen er tilbake i offentligheten" og at "sekulariseringstesen har slått feil", er for unyanserte til å fange inn det motsetningsfylte og flersidige som karakteriserer religion i Norge.

Boken tegner et bilde av religion i Norge som viser at det er mangesidig og motsetningsfylt. Gjennomgangen av det omfattende datamaterialet for undersøkelsen Religion 2008 er først og fremst opptatt av religiøsitet som utspiller seg på befolkningsnivå. Hvordan forholder den norske befolkning seg til religiøse spørsmål over tid? For bispemøtet er det i alle fall nyttig lesning å se på endringene fra 1991, via 1998 til 2008. Derfor er også vårt ønske med dette seminaret å rette et kritisk blikk på endringene over tid og på religionsutøvelsen i et samfunn som med rette kan kalles sekulært, og spørre hvordan livsbetingelsene for troende ivaretas.

Jeg er enig med Ulla Schmidt i at begrepet sekularisering alene er for snevert til å gi en DEKKENDE forståelse av det mangesidige og motsetningsfylte ved religion i Norge, men at begrepet likevel er FLERTYDIG nok til å fange inn noen av de mest iøynefallende og dominerende tendensene.

Da Anders Fogh Rasmussen, Danmarks tidligere statsminister, gikk inn for at religionen skulle ut av det offentlige rom, bidro han til en kraftig symbolpolitisk debatt som toppet seg i karikaturstriden i Danmark. Hans utspill handlet om en form for sekularisme, in casu en politikk som søkte å privatisere all religion. Det er langt fra den holdning til den norske regjerings aktivt støttende religionspolitikk.

Da jeg ledet utvalget som leverte NOU 1995: 9 "Identitet og dialog", sa vi i innstillingen at tro og livssyn er så sentrale innslag i samfunnets kultur at den som ikke kjenner disse områdene vil få problemer med å skjønne fellesskapet. Og vi ønsket at staten skulle ivareta ansvaret for alle, uansett tro eller livssyn.

Utviklingen har vist at en aktivt støttende religionspolitikk er nødvendig. Og mer enn noensinne er det grunn til å se på religionens rolle som sosial og politisk kraft i samfunnet, slik Habermas har gjort det i sin reorientering. Da de nordiske lands biskoper var samlet til et fellesmøte i Århus i sommer, var det under overskriften det postsekulære samfunn, nettopp med støtte i Habermas.

Som uttrykk for bl.a. den norske stats forståelse for behovet for en religionspolitikk som favner bredden i det flerreligiøse samfunnet, er begrepet relevant. Men denne dagens tema viser at det norske bispekollegium ikke uten videre ønsker å si at sekulariseringsprosessen er avblåst, og at vi kan slå oss til ro med det postsekulære. Så enkelt er det ikke. Vi hørte det under Edinburgh-konferansen om misjon tidligere i høst. En replikk som satte seg var da stortingsrepresentant Hadia Tajik fra Tau i Rogaland sa følgende: "Når jeg forteller folk at jeg er muslim, får jeg gjerne til svar: "Det er helt greit at folk er religiøse, bare de ikke dytter religionen på meg." I slike tilfeller pleier jeg å svare, sa stortingsrepresentanten: "Det er helt greit at folk er sekulære, bare de ikke dytter sekularismen på meg.""

Som biskop i Rogaland stiller jeg meg sammen med stortingsrepresentanten fra samme fylke og ser frem til en seminardag som kan gi ny innsikt om vår hverdag også som religiøse mennesker med ulik tro i det sekulære Norge.